

Sammanfattning på lättläst svenska – Tillståndet och utvecklingen inom hälso-, sjuk- och tandvården 2026

Svensk vård har blivit lite bättre

Vi på Socialstyrelsen har undersökt hur vården i Sverige fungerar.

Där ingår både sjukvård och tandvård.

Vi har skrivit en rapport för att beskriva läget och för att jämföra med hur det var tidigare.

Vi har tittat extra noga på om vården är jämlik.

Alltså om alla i Sverige har samma möjlighet till bra vård.

Det här är en sammanfattning av rapporten.

Det mesta är bättre än tidigare, men några saker har blivit sämre

Varje år tittar vi bland annat på 14 olika saker som har med vård att göra

för att få en bild av hur vården fungerar.

Av dem har 6 saker blivit bättre på senare år,

5 har inte ändrats, och

2 har blivit sämre.

Den 14:e saken är ekonomin

men för den går det inte att säga

om den blir bättre eller sämre.

Vi tittar även på andra saker

för att få en större bild av hur vården fungerar.

Vården är inte jämlik

I vår rapport kan man se att vården inte fungerar lika bra för alla människor. Vi har sett skillnader mellan olika bostadsområden och mellan olika regioner i landet. Men situationen kan också vara olika för kvinnor och män.

Sämre läge i områden med sociala och ekonomiska problem

Situationen för personer som bor i bostadsområden med sociala och ekonomiska svårigheter är ofta sämre än för andra personer. I de områdena

- är det vanligare att personer vårdas på sjukhus för hjärtsvikt, diabetes, astma eller KOL.
- dör fler personer av orsaker som skulle kunna undvikas genom bättre vård.
- kommer färre personer på regelbundna vårdbesök om de är sjuka länge.
- finns det inte lika bra vård för den som har Parkinsons sjukdom.
- är risken större att dö i cancer.

Stora skillnader mellan regioner

Ofta är det stora skillnader mellan regionerna, alltså de olika delarna av landet. Det gäller till exempel

- förtroendet för vården
- användningen av antibiotika
- bristen på platser på sjukhus
- hur många som kontrollerar tänderna utan att ha besvär
- dödligheten efter en hjärtinfarkt eller stroke
- vård på sjukhus vid hjärtsvikt, diabetes, astma eller KOL
- möjligheten att hitta personer som vill jobba med vård.

Kvinnors och mäns situation är olika

Det kan också vara stora skillnader mellan kvinnor och män.

Några exempel:

- Mer än dubbelt så många män som kvinnor begår självmord.
- Fler män än kvinnor dör av orsaker som skulle kunna undvikas genom bättre vård.
- Fler kvinnor än män går till tandläkaren för att kontrollera sina tänder.

Här nedanför beskriver vi situationen lite närmare.

Mindre förtroende för vården

Något som blivit sämre är att folk har mindre förtroende för vården.

År 2024 hade 67 procent stort förtroende för vården.

År 2025 hade det minskat till 63 procent.

Det saknas ibland sjukhusplatser men problemet har blivit mindre

Ibland finns det inte plats för alla som behöver läggas in på sjukhus.

Då kan de behöva flyttas till andra platser på sjukhuset eller till och med andra regioner.

Men det var inte lika vanligt år 2025 som det var 2018.

Fortfarande för mycket antibiotika

Vi vill att det används mindre antibiotika, till exempel penicillin.

Annars kanske medicinen slutar hjälpa mot vissa bakterier.

Men fortfarande används för mycket antibiotika.

Tandläkare skriver ut mer recept på antibiotika till personer i områden med sociala och ekonomiska svårigheter.

Många väntar för länge med att gå till tandläkaren

Färre vuxna personer än tidigare går till tandläkaren för att kontrollera sina tänder.

I områden med sociala och ekonomiska svårigheter är det allt fler som inte besöker tandläkaren förrän de får problem med tänderna.

Nyfödda kanske mår sämre men överlever bättre

Det finns ett sätt att mäta hur bebisar mår precis efter att de fötts.

Det kallas Apgar-poäng.

Många poäng betyder att bebisen mår bra.

De senaste 15 åren är det fler nyfödda som har låga poäng.

Men det är färre nyfödda som dör strax före eller strax efter att de föds.

Allt fler överlever hjärtinfarkt, stroke och cancer

Av alla i Sverige som får en hjärtinfarkt överlever ungefär 80 procent de närmaste 28 dagarna.

Den andelen har ökat under flera år.

Nästan lika stor andel överlever de närmaste 90 dagarna efter en stroke.

Vi har också tittat på några olika typer av cancer.

Och även där överlever allt fler.

Åren 2020 till 2024 levde 65 procent i minst fem år efter att de fått reda på att de hade cancer.

Det beror bland annat på att cancern upptäcks tidigare men också att behandlingen blivit bättre.

Allt färre vårdas på sjukhus för hjärtsvikt, diabetes, astma eller KOL

För varje 100 000 invånare över 20 år
hände det 578 gånger under 2022 till 2024
att någon behövde vårdas på sjukhus
för sjukdomarna hjärtsvikt, diabetes, astma eller KOL
(KOL är en sjukdom i lungorna).
Tidigare var den siffran högre,
så utvecklingen är positiv.

Färre personer än tidigare dör av orsaker
som skulle kunna undvikas genom bättre vård.
Åren 2022 till 2024 dog 47 personer
för varje 100 000 invånare
av sådana orsaker.

Ungefär lika många självmord som tidigare

Ibland är det svårt att veta om en person som har dött
har begått självmord eller dött i en olycka.
Det vi har räknat är både tydliga självmord
och dödsfall som liknar självmord
men som skulle kunna vara olyckor.

För varje 100 000 invånare var det ungefär 15 personer
som begick självmord i Sverige åren 2022 till 2024.
Det är lika många som åren 2019 till 2021.

Det behövs mer personal och vårdplatser

Det kommer att behövas alltmer vård i framtiden
men det finns inte tillräckligt med personal och vårdplatser.
Dessutom saknas det ofta pengar.
Risken är då att vården blir ännu mindre jämlik
och mindre säker för många patienter.
Därför måste den bli mer effektiv.

Samhället kan göra att det behövs färre vårdplatser
genom insatser för att förbättra människors hälsa.
Varje person kan också bidra
genom att leva mer hälsosamt
och genom att ta hjälp av vården på rätt sätt.
Till exempel kostar ett besök på akuten mycket mer
för samhället än ett besök på vårdcentralen.

Ett annat problem är att många låter bli att boka ett läkarbesök för att de tycker det är svårt att använda vårdens tjänster på internet.

Svensk vård är dyrare än genomsnittet i EU

År 2023 kostade vården i Sverige 65 600 kronor per person. Det är mer än i de flesta andra EU-länder. Det mesta betalas av samhället, men ungefär 13 procent måste patienterna själva betala.

Besöken på vårdcentraler är nu dyrare för samhället än före covid-19-pandemin. Ändå är det färre besök på vårdcentraler än före pandemin.

Vanligt med vårdskador

En vårdskada är när en skada orsakas av själva sjukvården. Det händer var 20:e gång någon vårdas på sjukhus. Var tredje vårdskada är en infektion, och det är mest äldre som drabbas av vårdskador.

När en vårdskada sker tar vården dubbelt så lång tid.

Många betalar sina mediciner själva

7 miljoner svenskar tog ut mediciner på recept 2025.

Många mediciner är dyra men samhället betalar ofta en stor del av kostnaden. Men för vissa mediciner måste man betala själv. Allt fler personer väljer att köpa mediciner som de själva betalar helt och hållet.

De som har bättre ekonomi betalar oftare själva för till exempel

- preventivmedel
- potensmedel
- melatonin mot sömnbrist
- medicin för att gå ner i vikt.

Många som är sjuka länge besöker inte vården

Trots att det är viktigt att besöka vården om man har en långvarig sjukdom är det många som inte kommer på besök trots att de ska göra det. De riskerar då att bli ännu sämre.

De går inte heller till tandläkaren, speciellt de som bor i områden med sociala och ekonomiska svårigheter.

Det är viktigt att vården ser till att personer som har de här sjukdomarna besöker vården.

Personer med Parkinsons sjukdom får inte den vård de behöver

Den som har fått Parkinsons sjukdom behöver speciell vård. Men många får inte den vård de behöver, speciellt de som bor i områden med sociala och ekonomiska svårigheter.

Fler blir sjuka i cancer men färre dör av det

De vanligaste typerna av farlig cancer är

- bröstcancer
- prostatacancer
- lungcancer.

Tidigare var cancer i livmoderhalsen ett stort problem men eftersom det är så många kvinnor som vaccinerar och testar sig kan den sortens cancer snart vara helt borta från Sverige.

Jämfört med år 1970 är det nu fler som får reda på att de har cancer. Men det är också fler som överlever sin cancer.

Det är viktigt att en cancer upptäcks tidigt för att behandlingen ska fungera bra.

Men i områden med sociala och ekonomiska svårigheter dröjer det ofta för länge.
Då är risken större att patienten dör.

Allt bättre hälsa i munnen

Svenskarna har allt bättre hälsa i tänderna och resten av munnen.
Men de som bor i områden med sociala och ekonomiska svårigheter och barn som inte bor med sin biologiska familj har ofta sämre munhälsa.
Det har också äldre personer som känt att de inte haft råd med tandläkare.

Vissa regioner har också brist på personal för tandvård.

Flera mår dåligt psykiskt

De flesta svenskar mår bra.
Men ganska många har psykiska besvär.
De besöker ofta vårdcentraler för att få hjälp.
Ungefär var tionde kvinna har fått diagnosen depression de senaste fem åren.
Det är inte lika vanligt bland män.

Det blir allt fler som tar mediciner mot depression och det är också vanligare bland kvinnor än bland män.

Vissa vårdcentraler kan ge bra behandling vid psykisk ohälsa men inte alla.

Därför är det risk att vården inte blir jämlik.
Men ibland kan personer som mår dåligt psykiskt få hjälp på distans med hjälp av internet.

Mediciner mot adhd tas mest av barn och unga.
Men användningen bland vuxna har också ökat.